

Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi

The International Journal of Economic and Social Research

2023, 19(2)

Üniversite Öğrencilerine Yönelik İş Bulma Kaygısı Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Development of the Job Finding Anxiety Scale for University Students: Validity and Reliability Study

Aysu GÜL-ŞANLI¹, Zeynep Öznur YAZAN², Furkan KİRAZCI³,

Ayşenur BÜYÜKGÖZE-KAVAS⁴

Geliş Tarihi (Received): 10.11.2022

Kabul Tarihi (Accepted): 14.09.2023

Yayın Tarihi (Published): 31.12.2023

Öz: İşsizlik, küresel anlamda, günümüzün yaygın problemlerinden biri haline dönüşmektedir. Ekonomik koşullar, teknolojik ilerlemeler, küresel salgın gibi birçok faktör işsizliğin artmasında önemli bir rol oynamaktadır. İşsizlik verileri, bu problemin tüm yaş grupları açısından bir risk faktörü olduğunu ortaya koysa da özellikle gençlerin işsizlikten daha fazla etkilenen bir grup olduğu görülmektedir. Genç nüfustaki artış, arz-talep dengesizliğine yol açmakta ve üniversite mezuniyeti sonrası bireylerin nitelikli işlere yerleşme oranlarını giderek düşürmektedir. Bu durum üniversite öğrencileri arasında iş bulmaya yönelik kaygıların artmasına neden olmaktadır. Bu nedenle bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin iş bulamamaya yönelik kaygılarını ortaya koyan geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmektir. Çalışma kapsamında iki farklı örneklem grubundan veri toplanmıştır. İlk örneklem grubu için 456 üniversite öğrencisinden veri toplanmış ve elde edilen verilerle, açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. İkinci örneklem grubunda ise 862 üniversite öğrencisinden veri toplanmış ve elde edilen verilerle doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin 10 madde ve tek faktörden oluşan bir yapı sergilediği bulunmuştur. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ise, 10 maddelik ölçeğin iyi uyum değerlerine sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca güvenilirlik çalışmaları, ölçeğin iyi düzeyde güvenilirliğe sahip olduğu göstermiştir. Çalışma sonucunda elde edilen bulgular, iş bulma kaygısı ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu ortaya koymakta ve üniversite öğrencileri açısından bu problemin tespit edilmesine kullanılabileceğini göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: İşsizlik, İş Bulma Kaygısı, Ölçek Geliştirme, Geçerlik, Güvenirlik

&

Abstract: Unemployment is becoming one of today's common problems. Many factors such as economic conditions, technological advances, and the global epidemic play an important role in the increase in unemployment. Although unemployment data reveal that it is a risk factor for all age groups, young people are affected more severely. The increasing young population causes an imbalance in supply and demand, and the rate of placement in qualified jobs after a university degree is gradually decreasing. This situation increases the anxiety about finding a job among university students. This study aims to develop a valid and reliable measurement tool that reveals university students' anxiety about finding a job. The data were collected from 2 sample groups. For the first sample group, data were collected from 456 university students and exploratory factor analysis was performed with the obtained data. In the second sample group, data were collected from 862 university students and confirmatory factor analysis was performed with the obtained data. As a result of the exploratory factor analysis, it was found that the scale exhibited a structure consisting of 10 items and a single factor. As a result of confirmatory factor analysis, it was seen that the 10-item scale had good fit values. In addition, reliability studies have shown that the scale has a good level of reliability. The findings reveal that the job anxiety scale is a valid and reliable measurement tool and show that it can be used to detect this problem for university students.

Keywords: Unemployment, Job Finding Anxiety, Scale Development, Validity, Reliability

¹ Öğr. Gör., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, aysu.gul@omu.edu.tr, 0000-0002-1979-3480.

² Araş. Gör., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, PDR Anabilim Dalı, zeynepoznur.ergin@omu.edu.tr, 0000-0002-5746-4469. (Sorumlu Yazar)

³ Araş. Gör., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, PDR Anabilim Dalı, furkan.kirazci@omu.edu.tr, 0000-0002-5746-4469.

⁴ Prof. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, PDR Anabilim Dalı, aysenur@omu.edu.tr, 0000-0001-9072-7040.

Atıf/Cite as: Gül-Şanlı, A., Yazan, Z. Ö., Kirazcı, F. & Büyükgöze-Kavas, A. (2023). Üniversite Öğrencilerine Yönelik İş Bulma Kaygısı Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 19(2). 349-364.

İntihal-Plagiarizm/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijaws>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University, Since 2005 – Bolu

Etik Beyan: Bu çalışma için araştırmacılar bağlı oldukları üniversitenin Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği kurulundan 022-805 numaralı karar ile gerekli etik izni almışlardır.

1.Giriş

İşsizlik, Türkiye de dahil olmak üzere birçok ülkenin önemli bir problemi olarak mevcudiyetini korumaktadır (Güney ve Cin, 2020; Kıcır, 2017). Araştırmalar dünyada kronikleşmiş bir problem olan işsizliğin ve özellikle de genç işsizliğinin altında yatan pek çok faktör olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmacılara göre işsizliğe etki eden faktörlerden ilki işgücü piyasasındaki arz-talep dengesine doğrudan etkisi olduğu için zayıf makroekonomik performanstır (Görlich vd., 2013). Bu bağlamda dünya ekonomisini ciddi şekilde sarsan Covid-19 salgınının ülkelerin ekonomisini derinden etkileyerek işsizlik problemini artırıcı bir rol oynadığı söylenebilir. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO, 2021) son zamanlarda yayınladığı raporunda Covid-19 salgınının dünya ekonomisini ve dünya genelindeki iş gücü piyasalarını ciddi şekilde etkilediği ve özellikle gençleri diğer yaş gruplarına göre daha fazla zarara uğrattığının altı çizilmektedir. Buna göre küresel çaptaki genç istihdamında 2020 yılında %8,7 oranında düşüş görülmüş ve bu durum orta gelirli ülkelerde daha da belirgin olarak hissedilmiştir. Bu bağlamda, Tablo 1'de gösterilen Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK, 2022) son beş yıllık işsizlik verileri dikkate alındığında, Covid-19 salgınının ve beraberinde gelen olumsuz ekonomik görünümün etkisi daha somut bir şekilde anlaşılmaktadır.

Tablo 1. Yıllara Göre İşsizlik Oranları

Yıllar	Genel İşsizlik (15 +)	Genç İşsizliği (15-24 yaş)
	Yüzde oranı	Yüzde oranı
2018	% 11,0	% 20,3
2019	% 13,7	% 25,4
2020	% 13,4	% 25,9
2021	% 12,0	% 22,6
2022	% 11,4	% 21,1

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2022

Tablo 1'de verilen TÜİK (2022) işsizlik verileri incelendiğinde, genel işsizlik oranlarının 2019 yılında ciddi bir artış gösterdiği fakat 2022 yılına kadar aşamalı olarak düştüğü görülmektedir. Buna rağmen, 2022 yılının ilk çeyreği için hesaplanan genel işsizlik oranı 2018 yılındaki oranların altına hala düşmemiştir. Tablo 1'de verilen işsizlik oranlarının sadece Covid-19 salgını dolayısıyla ortaya çıkan ekonomik dalgalanmalardan kaynaklandığını söylemek mümkün değildir. Özellikle OECD'nin raporu incelendiğinde Türkiye'de gerek ekonomi politikaları gerekse bölgesel risklerden kaynaklı olarak işsizlik oranlarında artış yaşandığının ve 2023 yılında da Türkiye'deki işsizlik oranının %10'un üzerinde kalacağına altı çizilmektedir (OECD, 2022). Türkiye'deki işsizlik oranlarında birçok faktörün etkisi olmasına karşın bu kısımda dikkat edilmesi gereken kısmın işsizlik oranlarındaki dalgalanmalar olduğu söylenebilir. Tablo 1 incelendiğinde özellikle dikkat çeken önemli bir unsurun genç işsizlik oranları olduğu

söylenbilir. Genç işsizlik oranları dikkate alındığında, genel işsizlik oranlarının yaklaşık iki katı daha yüksek olduğu ve yıllara göre daha keskin bir değişim sergilediği görülmektedir. Bu veriler araştırmacıların genç işsizliğinin yetişkin işsizliğine göre daha fazla dalgalanma eğiliminde olduğuna ve genç nüfusun büyük ekonomik krizlerden daha fazla etkilendiğine yönelik varsayımlarını destekler niteliktedir (Dietrich, 2013; Ryan, 2001).

Makroekonomik göstergelerin yanı sıra özellikle genç işsizliğine etki eden bir diğer unsurun artan genç nüfus olduğu belirtilmektedir (Görlich vd., 2013). Bu bağlamda TÜİK verilerine göre Türkiye'deki genç nüfus oranı 2021 yılı sonunda %15,3 olarak belirtilmiş ve bu oranın Avrupa Birliği üyesi olan 27 ülkenin genç nüfus oranından daha yüksek olduğu ifade edilmiştir (TÜİK, 2022). Dolayısıyla nüfusun %15,3'lük bir kesimi olan 15-24 yaş arası gençlerin büyük bir iş gücü arzı oluşturmasına karşın aynı oranda iş gücü talebinin bulunmaması genç işsizliğini artırıcı faktörlerden biri olarak düşünülebilir. Alanyazında genç işsizliğinin olası nedenlerinden birisinin de genç işçilerin sahip oldukları niteliklere yönelik arz-talep uyumsuzluğu olduğu belirtilmektedir (Coenjaerts vd., 2009). Bu konuda Türkiye'deki yükseköğretim kurumları üzerine araştırma yapan Habibi (2017), 2000'lerin başından itibaren Türkiye'deki üniversite sayılarında ciddi bir artış olduğunu belirtmiş ve bu durumun hem üniversitelerin nitelik olarak geri kalmasına hem de iş gücü piyasasında karşılanamayacak oranda üniversite mezunu arzının meydana gelmesinde önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Yükseköğretim Kurulunun (YÖK) güncel verileri incelendiğinde 2021-2022 dönemi itibarı ile toplam lisans öğrencisi sayısının 4.5 milyonu geçtiği, ön lisans öğrenci sayısının ise 3 milyonun üzerinde olduğu görülmektedir (YÖK, 2022). Dolayısıyla kişilerin bir üniversiteden mezun olduktan sonra beklentileri yönünde sahip oldukları nitelikler ile uyumlu bir iş bulamamalarının Türkiye'deki genç işsizliğinin önemli nedenlerinden biri olduğu söylenebilir. Sonuç olarak yukarıda sıralanan çeşitli nedenlerin istihdam edilme veya iş bulma konusunda özellikle en hassas gruplardan biri olan gençler üzerinde büyük bir baskı yarattığı söylenebilir (Thompson vd., 2019). Bu durum çalışma çağına olan genç yetişkinlerin iş bulma kaygısını daha fazla tetikleyebilmektedir (Güney ve Cin, 2020; Hwang, 2017).

Alanyazın incelendiğinde kaygının durumluk ve sürekli kaygı olmak üzere iki tür altında ele alındığı görülmektedir (Spielberger, 1966). Sürekli kaygı, bireyin birçok durumu tehdit edici olarak değerlendirme, kaygı uyandıran durumlardan kaçınma ve yüksek düzeyde temel fizyolojik uyarılma gösterme eğilimi olarak tanımlanmaktadır (Elwood vd., 2012: 648). Durumluk kaygı ise bir duruma özgü olarak ortaya çıkmakta ve söz konusu durumun ortadan kalkmasıyla son bulmaktadır (Spielberger, 1966). İş bulma kaygısı genel olarak kişilerin istihdam edilemeyeceklerine ve işsiz kalacaklarına yönelik duydukları endişeye atıfta bulunmaktadır (Dursun ve Aytaç, 2009). İş bulma kaygısının özellikle okuldan işe geçiş dönemlerinde olmalarından dolayı üniversite öğrencilerinin sıklıkla yaşayabilecekleri kaygılardan biri olduğu ifade edilmektedir (Belle vd., 2022; Kim ve Lee, 2017; Korkmazer, 2020; Okutan ve Akbaş, 2019; Surat ve Ceran, 2020). İş bulma kaygısının temelde mezun olduktan sonra bir iş bulup bulamama şüphesi ile ilgili olması bu kaygının bir duruma bağlı olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla üniversite öğrencilerinin mezuniyet sonrasında iş bulup bulamayacaklarına yönelik yaşadıkları bu kaygı, kaygı türlerinden durumluk kaygı olarak ifade edilebilir.

Türkiye'de yapılan çalışmalar incelendiğinde gençlerin iş bulma kaygıları üzerine yapılan çok sayıda araştırmanın olduğu görülmektedir. Bu araştırmalardan bazıları daha çok demografik değişkenler ile öğrenim görülen bölümler açısından işsizlik kaygısının ne düzeyde olduğunu incelerken (Ersoy-Kart ve Erdost, 2008; Yaşar ve Turgut, 2020; Yorulmaz, 2019), diğerleri ise farklı değişkenler ile iş bulma kaygısı arasındaki ilişkileri araştırmışlardır. Örneğin Bıkmaz ve Akça-Yağan (2020) tarafından yapılan bir araştırmada iş bulma stresi ile sürekli kaygı ve belirsizliğe tahammülsüzlük arasındaki ilişki incelenmiş ve iş bulma stresi yaşayanların belirsizliğe tahammülsüzlüklerinin ve sürekli kaygı puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dursun ve Aytaç (2009) tarafından yapılan araştırmada ise iş bulma ümidi, iş önceliği ve iş deneyimi ile durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir ve iş bulma ümidi düşük olan kişilerin daha yüksek kaygı yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Uluslararası

alanyazın incelendiğinde ise iş bulma ya da istihdam edilme kaygısı ile farklı değişkenler arasında ilişkiler bulan araştırmalara rastlanmaktadır. Örneğin, Shin (2019) tarafından Koreli üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada öğrencilerin öz-şefkat düzeyleri ile yaşam doyumları arasındaki ilişkide istihdam edilme kaygılarının aracılık rolü incelenmiş ve istihdam edilme kaygısının söz konusu iki değişken arasında kısmi bir aracılık rolü olduğu görülmüştür. Bu araştırmadan farklı olarak üniversite öğrencileri üzerinde yapılan diğer çalışmalarda da istihdam edilme kaygısının yüksek depresif semptomlar, daha zayıf kişiler arası ilişkiler (Cho ve Jang, 2010) ve artan intihar düşünceleri (Yoon ve Lee, 2012) ile anlamlı ilişkiler gösterdiğine yönelik bulgular da elde edilmiştir.

Konu ile ilgili araştırmalar genel olarak incelendiğinde iş bulma kaygısının daha çok olumsuz duygu durumları ile arasındaki ilişkinin incelendiği ve araştırmaların benzer bulgularda birleştiği görülmektedir. Fakat özellikle Türkiye’de yapılan araştırmalarda üniversite öğrencilerinin iş bulma kaygıları ölçülürken birbirinden farklı yöntemlerin kullanıldığı dikkat çekmektedir. Araştırmalarda sıklıkla kullanılan yöntemlerden birisi kişilerin iş bulmaya yönelik herhangi bir kaygı yaşayıp yaşamadıklarını tek bir soru ile sormak ve beraberinde durumluk ve sürekli kaygı ölçeklerinden alınan puanlarla bu iki ölçümü birleştirerek öğrencilerin iş bulma kaygılarına yönelik bir çıkarım yapmaktır (Bıkmaz ve Akça-Yağan, 2020; Dursun ve Aytaç, 2009). Diğer araştırmalarda ise araştırmacılar üniversite öğrencilerinin iş bulma kaygılarına yönelik tutumlarını ölçebileceğine inandıkları farklı sorular sormuşlar; ancak bu sorular için geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapmaksızın araştırmalarında söz konusu soruları bir ölçek gibi kullanmışlardır (Ersoy-Kart ve Erdost, 2008).

Alanyazında doğrudan iş bulma kaygısına yönelik bir ölçeğin geliştirildiği araştırmalara da rastlanmaktadır. Örneğin Aslan ve Uğraş (2021) spor bilimleri öğrencilerinin iş bulma kaygılarını ölçmeye yönelik bir tutum ölçeği geliştirmiştir. Ölçeğin maddelerinden birisi “Spor bilimleri fakültesi veya BESYO mezunlarının istedikleri işte çalışmadıklarını görmek kaygımı artırıyor” şeklindedir (Aslan ve Uğraş, 2021). Bu madde ölçeğin yalnızca çok spesifik bir grup (spor bilimleri öğrencileri) üzerinde uygulanabileceğini göstermektedir. Farklı bir araştırmada ise iktisadi ve idari bilimler öğrencilerinin geleceğe yönelik iş bulma kaygılarını ölçmek amacıyla bir ölçek geliştirme çalışması yapılmıştır (Demir, 2016). Ölçeğin maddeleri incelendiğinde “Yakın çevremde insanların bölümüme karşı olumsuz düşünceleri kişisel gayretimi azaltmaktadır” ve “Bölümümüzün çok fazla mezun vermesi iş bulma imkanımı azaltmaktadır” gibi maddeler dikkat çekmektedir. Aslan ve Uğraş’ın (2021) çalışmasına benzer olarak Demir (2016) tarafından geliştirilen ölçeğin de bütün üniversite öğrencilerini kapsamaktan ziyade sadece iktisadi ve idari bilimler fakültesinde yer alan bölümlerde öğrenim gören öğrencilere yönelik olduğu görülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin iş bulma kaygısına yönelik farklı bir ölçek geliştirme çalışmasının Tekin-Tayfun ve Korkmaz (2016) tarafından yapıldığı görülmektedir. Araştırmacılar üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısını ölçmek için farklı araştırmacıların yazdıkları o zaman için mevcut olan iş bulma kaygısına yönelik maddeleri toplamışlar ve bu maddeler üzerinde geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapmışlardır. Yüz kişilik bir üniversite öğrencisi grubundan elde ettikleri veriler üzerinde hem açımlayıcı faktör analizi (AFA) hem de doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapan araştırmacılar analizler sonucunda 26 maddeden oluşan ve 5’li dereceleme yapısına sahip bir ölçek elde etmişlerdir (Tekin-Tayfun ve Korkmaz, 2016). Geliştirilen ölçeğin “Hayattan beklediğim şeylere kavuşabileceğimi ummuyorum” ve “Eğitimim sonrası sanırım bu hayata tutunamayacağım” gibi maddeleri incelendiğinde ölçeğin yalnızca bir iş bulma kaygısı ile ilgili olmadığı, bu kaygıya yönelik umutsuzluk ve stresi de ölçtüğü görülmektedir. Tekin-Tayfun ve Korkmaz (2016) tarafından geliştirilen ölçek her ne kadar bölüm ayırt edilmeksizin bütün üniversite öğrencilerine yönelik olsa da araştırma sürecinde ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin izlenen yöntemlerin ölçme ve değerlendirme açısından önemli sınırlılıklar içerdiği anlaşılmaktadır. Buna göre araştırmacılar 100 kişilik bir örneklem grubundan topladıkları veriler üzerinden hem açımlayıcı hem de doğrulayıcı faktör analizi yaptıklarını belirtmişlerdir. Temelde yeni geliştirilen bir ölçeğin yapı geçerliğini test etmek için kullanılan AFA, ölçek maddeleri arasındaki ilişkilerden yola çıkarak maddeleri gruplamakta ve ölçeğin gizil olan boyutsal yapısını ortaya çıkartmaktadır. Buna karşın DFA ise daha önce

ortaya çıkarılmış yapının farklı örneklem gruplarında aynı sonucu verip vermediğini test etmektedir (Brown, 2015; Karagöz, 2016; Tabachnick ve Fidell, 2015). Dolayısıyla bir ölçeğin yapı geçerliği test edilirken aynı örneklem üzerinde AFA'nın yanında DFA'nın da kullanılması söz konusu amaca hizmet etmemektedir. Ayrıca, bu durum ölçeğin yapısal olarak geçerliğine yönelik önemli bir sınırlılık olarak görülmektedir. Faktör analizleri için farklı örneklem grupları kullanılmasının yanında söz konusu örneklemelerin büyüklüğü de son derece önem arz etmektedir. Araştırmacılar örneklem büyüklüğü arttıkça parametre tahminlerinin kesinliği arttığı için ölçek geliştirme çalışmalarında geniş örneklem gruplarının kullanılmasının her zaman için istenilen bir durum olduğunu belirtmektedirler (Johanson ve Brooks, 2010). Alanyazındaki çeşitli araştırmalar incelendiğinde ise bir ölçeğin gizil yapısının ortaya çıkarılması için ölçekteki madde sayısının en az 10 katı ya da 300 ve üzerindeki bir örneklem genişliğinin birçok araştırma için yeterli bir sayı olduğuna ilişkin önerilere rastlanmaktadır (Coomrey, 1973; Tabachnick ve Fidell, 2015; Worthington ve Whittaker, 2006). Ayrıca Comrey ve Lee (1992) araştırmalardaki 50 katılımcı sayısının çok zayıf, 300 katılımcı sayısının iyi, 1000 katılımcı sayısının ise mükemmeli temsil ettiğini belirtmektedirler. Dolayısıyla Tekin-Tayfun ve Korkmaz (2016) tarafından geliştirilen iş bulma kaygısı ölçeğinin geçerlik çalışmaları sürecinin alanyazında önerilen ölçek geliştirme süreci ile uyuşmadığı ve bu bağlamda özellikle ölçme ve değerlendirme açısından ciddi sınırlılıklar içerdiği görülmektedir.

Yukarıda ayrıntılı olarak açıklanan araştırmalar göz önüne alındığında Türkiye'de iş bulma kaygısı üzerine yapılan ölçek geliştirme çalışmalarının kendi içlerinde birtakım sınırlılıklara sahip olduğu ifade edilebilir. Özellikle iş bulma kaygısına yönelik geliştirilen ölçeklerin gerek belirli bir gruba özgü oldukları gerekse geçerlik ve güvenirliliğine ilişkin birçok sınırlılığı barındırdıkları düşünüldüğünde her grubu kapsayıcı geçerli ve güvenilir özgün bir iş bulma kaygısı ölçeğine ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Dolayısıyla bu araştırmada ölçek geliştirme süreçlerine uygun bir şekilde yürütülerek Samsun ilinde farklı fakültelere devam eden lisans öğrencilerini kapsayıcı geçerli ve güvenilir bir ölçme aracının geliştirilmesinin amaçlanmış olması araştırmanın özgün yanına işaret etmektedir.

Sonuç olarak özellikle üniversitedeki öğrenciler ekonomik koşullardan ya da diğer faktörlerden kaynaklı olarak eğitimlerini tamamladıktan sonra iş bulup bulamayacaklarına yönelik bir kaygıya sahip olabilmektedirler. Bu durum ise yukarıda belirtildiği üzere öğrencilerin çeşitli olumsuz duygular ve intihar gibi olumsuz düşünceler geliştirmelerine yol açabilmektedir (Cho ve Jang, 2010; Yoon ve Lee, 2012). Dolayısıyla iş bulmaya yönelik yüksek kaygı düzeylerine sahip olan öğrencilerin önceden belirlenmesinin bu öğrencilere yönelik olarak çeşitli önleyici psikolojik müdahalelerin yapılmasına katkı sağlayacağı söylenebilir. Bununla birlikte alanyazın incelendiğinde çeşitli bölümlerde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin iş bulma kaygılarını ölçen belirli standartlarda geçerli ve güvenilir olarak kabul edilebilecek ortak bir ölçme aracının olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla mevcut araştırmanın temel amacı spesifik bir bölümden ziyade genel olarak lisans öğrencilerini kapsayacak ileriye yönelik iş bulma kaygısını ölçen geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmektedir.

2.Yöntem

2.1.Çalışma Grubu

İş Bulma Kaygısı Ölçeğinin geliştirilmesi amacıyla iki farklı örneklem grubundan veri toplanmıştır. Buna göre araştırmanın örneklem grubu Samsun Üniversitesi'nde ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde en az dört yıllık bir bölümde lisans eğitimine devam eden öğrencilerden oluşmaktadır. İlk örneklem grubunun verileri ile Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA), ikinci örneklem grubunun verileri ile Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. İlk örneklem grubu için 456 katılımcıdan (247 kadın, 209 erkek) veri toplanmıştır. Katılımcılar Fen- Edebiyat (% 33.6), Mühendislik (% 23.2), Eğitim (% 16.2), Veterinerlik (%11.8), İktisadi ve İdari Bilimler (% 6.1), Ziraat Fakültelerinde (%4.6) ve Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Yüksekokulunda (% 4.4) öğrenim görmekte olup 1. Sınıf (% 17.1), 2. Sınıf (% 14.7), 3. Sınıf (% 32.9), 4. Sınıf (% 27.2) ve 5. Sınıf (% 7.9) düzeyinde öğrencilerden oluşmaktadır. İkinci örneklem grubunda ise 862 katılımcı (487 kadın, 375 erkek) yer almaktadır. Katılımcılar Fen- Edebiyat (% 41.5), Eğitim (% 24),

Mühendislik (% 10.6), Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Yüksekokulu (% 10.2), İktisadi ve İdari Bilimler (% 6.9) ve Ziraat Fakültelerinde (% 6.1) öğrenim görmekte olup 1. Sınıf (% 13.7), 2. Sınıf (% 14.6), 3. Sınıf (% 33.9), 4. Sınıf (% 34.5) ve 5. Sınıf (% 3.2) düzeyinde öğrencilerden oluşmaktadır. İki örneklem grubunun da yaş ortalamaları 22 olarak bulunmuştur. Uygulamada gönüllülük esas alınmış ve araştırmacıların kolay ulaşabileceği gruplardan verileri topladığı uygun örnekleme yöntemi (convenience sampling) kullanılmıştır (Fraenkel vd., 2012: 99). Uygun örnekleme yöntemi, araştırmacıya kolay ve hızlı bir veri toplama süreci sağlamak ve araştırmanın problemini yanıtlamak için yeterli bir bilgi sunabilmektedir (Creswell, 2012: 146). Bu nedenle bu çalışmada, zaman sınırlılığı nedeniyle uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

2.2. Ölçek Geliştirme Süreci

İş Bulma Kaygısı Ölçeğinin geliştirilmesinde Worthington ve Whittaker (2006) tarafından önerilen Ölçek Geliştirme Basamakları dikkate alınmıştır. Bu kapsamda ilk olarak alanyazın incelenmiş ve öğrencilerin iş bulmaya yönelik kaygılarını etkileyebilecek etkenler tespit edilmeye çalışılmıştır. Carpenter (2017) ölçek geliştirme sürecinin madde yazımı ve boyutların saptanması aşamasında katılımcıların görüşlerine başvurmak gibi nitel yöntemleri içeren araştırmaların yürütülebileceğini belirtmekte ve çalışmanın problemiyle ilgili çeşitli deneyimlere sahip katılımcıların görüşlerine başvurmanın yapının anlamını daha net ortaya çıkarma ve boyutları saptama noktasında önemli bir katkı sunabileceğini ifade etmektedir. Bu kapsamda araştırmacılar, alanyazın temelinde ölçekte hangi ifadelerin yer alabileceğini belirledikten sonra araştırmaya gönüllü katılım gösteren 10 kişilik üniversite öğrencisi grubuna; “İş bulmaya yönelik düşünceleriniz nelerdir?”, “İş bulma konusunda ne hissediyorsunuz?”, “İş bulma konusunda neler yapıyorsunuz?” şeklinde açık uçlu sorular yöneltilmişler ve yanıtlarını yazılı bir şekilde almışlardır. Bu bağlamda öğrencilerin iş bulma konusuyla ilgili duyguları, düşünceleri ve davranışları saptanmaya çalışılmıştır. Daha sonra iş bulma kaygısı alanında yapılan literatür incelemesi ve öğrencilerden alınan yazılı ifadeler göz önüne alınarak 53 maddeden oluşan bir madde havuzu geliştirilmiştir.

Oluşturulan 53 maddelik deneme formu, uzman görüşüne başvurulmak üzere çalışma alanıyla ilgili bilgi ve deneyimi olan kişilere gönderilmiştir. DeVellis (2014)'e göre uzman görüşü, kapsam geçerliğini artırmanın bir yolu olarak araştırma konusuyla ilgili çalışmalar yapan bireylerden maddelerin uygunluğuna ilişkin geri bildirimlerin alınması sürecidir. Bu bağlamda, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, Kariyer Psikolojik Danışması alanında ulusal ve uluslararası düzeyde çalışmalarını yapan ve ilgili alanda doktora derecesine sahip iki alan uzmanının ve Psikoloji Bölümü, Endüstri ve Örgüt Psikolojisi alanında ulusal ve uluslararası düzeyde çalışmalarını yapan ve ilgili alanda doktora derecesine sahip bir uzmanın görüşüne sunulmuştur. Hazırlanan formda madde havuzunda yer alan her bir maddenin değerlendirilmesinde üçlü derecelendirme kullanılmış ve uzmanlardan “uygun”, “düzeltilmeli”, “uygun değil” seçeneklerinden birini seçmeleri istenmiştir. Uzmanların geri dönütleri doğrultusunda bazı maddeler elendikten sonra dördümlü likert tipinde (1 = Katılmıyorum, 2 = Kısmen Katılmıyorum, 3 = Kısmen Katılıyorum, 4 = Katılıyorum) 39 maddelik bir deneme formu oluşturulmuştur.

2.3. İşlem

Ölçek geliştirme çalışması için araştırmacılar, bağlı oldukları üniversitenin Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği kurulundan 022-805 numaralı karar ile gerekli etik izni almışlardır. Etik izin sonrasında araştırmaya katılım göstermek isteyen öğrencilere ölçekler dağıtılarak gönüllülük ilkesi temelinde veriler toplanmıştır. Veriler bizzat araştırmacılar tarafından yüz yüze toplanmıştır. Uygulama esnasında araştırmacılar katılımcılara çalışmanın amacı hakkında bilgi vermişlerdir. Katılımcılar ölçekleri ortalama 15 dakikalık bir sürede tamamlamışlardır.

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Pilot çalışma kapsamında hazırlanan 39 maddelik deneme formu, araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu ile çeşitli fakültelerde öğrenimine devam eden 500 öğrenciye uygulanmıştır. Pilot çalışmanın analizlerine geçmeden önce eksik, hatalı ve rastgele doldurduğu tespit edilen 44 katılımcı veri

setinden çıkartılarak toplamda 456 katılımcı üzerinde, çok sayıda değişkeni birbiriyle ilişkili daha az sayıda faktöre indirgemek amacıyla yapılan açımlayıcı faktör analizi yöntemlerinden (Tabachnick ve Fidell, 2015: 613) Temel Bileşenler Analizi (Principal Components Analysis) kullanılmıştır. Açımlayıcı faktör analizinde örneklemin faktör analizi için yeterliliği Keaiser-Meyer-Olkin (KMO) ile, verilen çok değişkenli normalliği Barlett Küresellik Testi ile test edilmekte ve KMO değerinin bire yakın olması, Barlett Küresellik Testinin ise anlamlı ($p < 0,05$) çıkması, verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir (Field, 2018; Hair vd., 2018; Tabachnick ve Fidell, 2015). AFA'da faktör sayısı belirleme yöntemi olarak Özdeğerlere (eigenvalues) bakılmıştır. Özdeğer varyansa karşılık gelmektedir ve değeri birden büyük olan bileşenlerin, önemli bir gözlenen değişken olarak faktörleri belirlediği ifade edilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2015: 649). Son olarak ölçeğin madde faktör yük değerine bakılarak madde elemesi yapılmış ve nihai formu oluşturulmuştur. Hair vd. (2018: 151) faktör yük değerleri için minimum düzeyin 0,40 ve üzerinde olması gerektiğini, 0,50 ve üzeri faktör yük değerlerinin önemli bir düzeyi gösterdiğini ve 0,70 ve üzeri faktör yük değerlerinin yapı için oldukça iyi bir gösterge olduğunu ifade etmektedirler. Bu doğrultuda pilot çalışmanın analizleri sonucunda faktör madde yükü 0,40'ın altında olan 29 madde elenerek, 10 madde ve tek faktörlü bir yapıdan oluşan bir ölçek elde edilmiştir. Ölçeğin güvenilirliği için, iç tutarlılık (Cronbach Alfa) katsayısı hesaplanmıştır. İç tutarlılık katsayısının test, envanter veya ölçeğe göre elde edilen değerinin yorumlanması farklılık gösterse de genel olarak 0,80 ve üzerinde bir iç tutarlılık katsayısının iyi düzeyde bir güvenilirliğe işaret ettiği belirtilmektedir (Field, 2018: 1054). Pilot çalışmada belirtilen analizler için SPSS 21 paket programı kullanılmıştır.

Oluşturulan 10 maddelik ölçeğin, ikinci bir örneklem grubu üzerinde uyumunu test etmek amacıyla DFA yapılmıştır. Geliştirilen ölçek, çeşitli fakültelerde öğrenimine devam eden 1000 öğrenciye uygulanmıştır. Uygulama sonrasında eksik, hatalı ve rastgele doldurulduğu tespit edilen 148 katılımcı veri setinden çıkartılmış ve toplamda 862 katılımcıyla analiz gerçekleştirilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi, ölçülen değişkenlerin önceden belirlenen teorik bir yapıya ne kadar iyi uyum sağladığını ortaya koymaktadır (Hair vd., 2018: 660). Bu kapsamda DFA yöntemlerinden Maksimum Olabilirlik (Maximum Likelihood) yöntemi kullanılmıştır. Analiz sonucu, bazı uyum değerleri üretmektedir. Kline (2019: 269) üretilen model uyum değerlerinden Normlaştırılmış Ki-Kare (χ^2 / sd), Yaklaşık Ortalama Hataların Karekökü (RMSEA), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI) ve Standartlaştırılmış Kök Artık Kareler Ortalaması (SRMR) değerlerinin çalışmalarda rapor edilmesini önermektedir. Önerilen uyum değerlerinden Normlaştırılmış Ki-Kare değerinin 3'ten küçük, CFI'nin 0,90'ten büyük, SRMR değerinin 0,08'den küçük ve RMSEA değerinin 0,06'ten küçük olmasının iyi uyuma işaret ettiği belirtilmektedir (Brown, 2015: 87; Hu ve Bentler, 1999: 27; Kline, 2019: 272-277; Şimşek, 2007: 14).

Ayrıca geliştirilen ölçeğin uyum geçerliği için "Durumluk-Süreklilik Kaygı Ölçeği" ve "Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır. Uyum geçerliği, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi ile test edilmiştir. İkinci katılımcı grup üzerinde uygulanan ölçeğin güvenilirliği için iç tutarlılık (Cronbach Alfa) katsayısı hesaplanmıştır. Analizlerde SPSS 21 ve AMOS paket programları kullanılmıştır.

2.5. Veri Toplama Araçları

Mevcut araştırma için kullanılan ölçme araçlarına aşağıda sırasıyla yer verilmiştir.

2.5.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacıların hazırladığı formda, yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi, fakülte, okudukları bölüm, ailelerinin algıladıkları sosyo-ekonomik düzey, yaşamın büyük bir çoğunluğunu nerede geçirdikleri, okudukları bölümü isteyerek tercih edip etmediklerine dair sorular yer almaktadır.

2.5.2.İş Bulma Kaygısı Ölçeği

Samsun ilinde eğitimine devam eden üniversite öğrencilerinin iş bulamamaya yönelik kaygılarını ölçmek amacıyla geliştirilen ölçek toplamda 10 maddeden ve tek boyutlu bir yapıdan oluşmaktadır. Ölçeğin dörtlü likert tipinde (1 = Katılmıyorum, 2 = Kısmen Katılmıyorum, 3 = Kısmen Katılıyorum, 4 = Katılıyorum) derecelendirmesi bulunmaktadır. Ölçekteki 10 maddeden sekizi olumsuz ifadeler içerirken (1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10); ikisi olumlu (4,8) ifadeleri içermekte olup ters puanlanmaktadır (Ek-1). Böylece ölçeğin puanları 10-40 arasında değişmekte olup; alınan düşük puanlar kişide iş bulma kaygısının düşük olduğuna, yüksek puanlar ise iş bulma kaygısının yüksek olduğuna işaret etmektedir. Ölçeğe ilişkin örnek maddeler “Mezun olduğumda iş bulamazsam diye kaygılanıyorum”, “Çevremdeki insanların eğitimimden daha çok, mezuniyet sonrası iş bulup bulamayacağımı sorması beni rahatsız ediyor” şeklindedir. Ölçeğe ilişkin geçerlik ve güvenilirlik analizi sonuçları, bulgular kısmında yer almaktadır.

2.5.3.Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri

Durumluk ve sürekli kaygının ölçülmesi amacıyla Spielberger tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışmaları Öner ve LeCompte (1983) tarafından yapılmıştır. Envanter toplam yirmişer maddeden oluşan iki ayrı ölçekten meydana gelmektedir. Durumluk ve sürekli kaygı ölçeği dörtlü likert tipinde değerlendirilmektedir. Ölçekte ters maddeler de bulunmaktadır. Bu maddeler durumluk kaygı ölçeğinde 10 (1, 2, 5, 8, 10, 11, 15, 16, 19, 20. maddeler) sürekli kaygı ölçeğinde yedi (21, 26, 27, 30, 33, 36 ve 39. maddeler) olmak üzere toplamda 17 tanedir. Ölçeğin kesme puanı 20 ile 80 arasında değişmektedir. Yüksek puanlar, kaygı türünün kişide yoğun olarak yer aldığını göstermektedir. Uyarlanan ölçeğin güvenilirlik çalışması sonucunda, sürekli kaygı ölçeğinin iç tutarlılık katsayısının 0,83 ile 0,87 arasında değiştiği, durumluk kaygı ölçeğinin iç tutarlılık katsayısının ise 0,94 ile 0,96 arasında değiştiği rapor edilmiştir. Test-tekrar-test yöntemi ile hesaplanan güvenilirlik katsayıları ise sürekli kaygı ölçeği için 0,71 ile 0,86; durumluk kaygı ölçeği için 0,26 ile 0,68 arasında bulunmuştur. Ayrıca uyarlanan ölçeğin madde güvenilirliği korelasyonlarına da bakılmış, sürekli kaygı ölçeği için 0,34 ile 0,72; durumluk kaygı ölçeği için 0,42 ile 0,85 arasında bulunmuştur (Öner ve Le Compte, 1983). Ölçeğe ilişkin örnek maddeler “Başıma geleceklerden endişe hissediyorum”, “Son zamanlarda kafama takılan konular beni tedirgin ediyor” şeklindedir.

2.5.4.Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ)

Yaşam doyumunu ölçmek için Diener vd. (1985) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışmaları Dağlı ve Baysal (2016) tarafından yapılmıştır. Toplamda 5 maddeden oluşan ölçek beşli likert tipinde (1 = hiç katılmıyorum, 2 = çok az katılıyorum, 3 = orta düzeyde katılıyorum, 4 = büyük oranda katılıyorum, 5 = tamamen katılıyorum) değerlendirilmektedir. Ölçekten alınan puanın yüksek olması yaşam doyumunun yüksek olduğunu göstermektedir. Dağlı ve Baysal (2016) uyarlama çalışmaları kapsamında yapı geçerliği için AFA ve DFA, güvenilirliği için iç tutarlık katsayısı ve test - tekrar- test yöntemini kullanmışlardır. Açıklayıcı faktör analizinde KMO 0,87 bulunmuş ve faktör yük değerlerinin 0,73-0,89 arasında değiştiği görülmüştür. Ayrıca analiz sonucunda ölçeğin açıklanan toplam varyansı %68 bulunmuştur. Ölçeğin doğrulayıcı faktör analizi sonucunda iyi uyum değerlerine sahip olduğu ($\chi^2 / sd = 1,17$, NFI = 0,99, NNFI = 1,00, CFI = 1,00, SRMR = 0,02, RMSEA = 0,03) ve tek faktörlü yapının doğrulandığı görülmüştür. Ölçeğin faktör yük değerlerinin ise 0,64 ile 0,88 arasında değiştiği rapor edilmektedir. Güvenirlik çalışmaları kapsamında Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı 0,88, test- tekrar- test korelasyonu 0,97 çıkmıştır. Ölçeğe ilişkin örnek maddeler “İdeallerime yakın bir yaşantım var”, “Tekrar dünyaya gelsem hayatımdaki hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmedim” şeklindedir.

3.Bulgular

Bu bölümde İş Bulma Kaygısı Ölçeğinin geçerliğine ve güvenirlğine ilişkin bulgular yer almaktadır.

3.1.Yapı Geçerliğine İlişkin Bulgular

3.1.1.Açımlayıcı Faktör Analizi

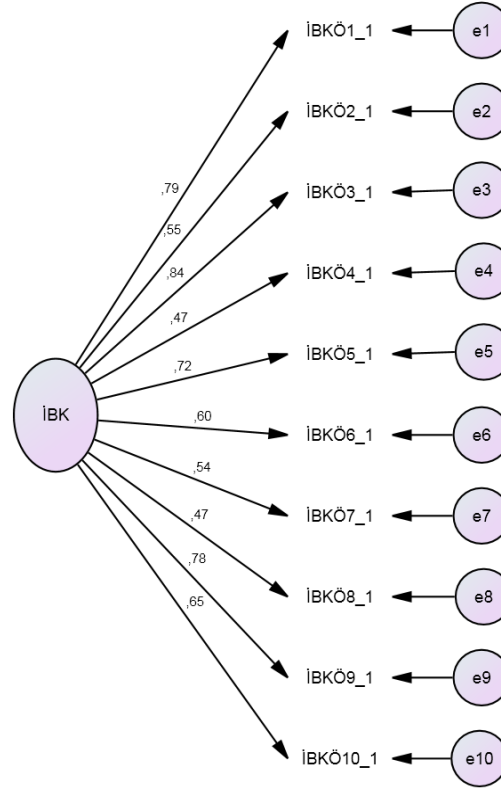
İş bulma kaygısı ölçeğinin yapı geçerliğini test etmek ve madde-faktör yüklerini ortaya koymak amacıyla ilk veri seti ($N = 456$) ile AFA yapılmıştır. Verilerin faktörlenebildiğini belirlemek için öncelikle KMO katsayısı ve Barlett Küresellik (Sphericity) testi hesaplanmıştır. Buna göre, KMO değerinin 0,90 olduğu ve Bartlett testi ($p < 0,05$) anlamlı olduğu bulunmuş ve verilerle faktör analizinin yapılabileceği görülmüştür. AFA sonucunda bir maddenin birden fazla faktöre yüklenmesi ve faktör yükünün 0,40'ın altında olması o maddenin çıkartılması için bir kriter olmuştur. Ölçeğin tek faktörlü bir yapıda olması, birden fazla faktöre yüklenen maddelerin olmaması ve madde yükü en az 0,40 olan maddeler dikkate alınarak analiz tekrarlanmış ve 10 maddelik tek faktörlü bir yapı kabul edilmiştir. Tablo 2'de belirtildiği gibi faktör yüklerinin 0,45 ile 0,80 arasında değiştiği ve tek faktörlü yapının toplam varyansın %45'ini açıkladığı görülmüştür.

Tablo 2. İş Bulma Kaygısı Ölçeğine Ait Açımlayıcı Faktör Analizi Bulguları: Madde-Faktör Yükleri

Faktör	
Madde	Faktör Yükleri
26	0,80
13	0,78
20	0,71
30	0,71
22	0,68
5	0,64
32	0,60
39	0,58
28	0,51
31	0,45

3.1.2.Doğrulayıcı Faktör Analizi

İlk veri setiyle ($N = 456$) AFA sonucunda elde edilen 10 maddelik tek faktörlü yapı, ikinci veri seti ($N = 862$) ile AMOS programı kullanılarak yapılan doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile test edilmiştir (Şekil 1). DFA ile ulaşılan uyum değerleri incelendiğinde ($\chi^2 / sd = 3,55$, CFI = 0,97, GFI = 0,97, RMSEA = 0,05, SRMR = 0,03) AFA'da ortaya konulan tek faktörlü yapının DFA ile doğrulandığı görülmüştür. Modele ilişkin standartlaştırılmış regresyon katsayıları istatistiki açıdan anlamlı bulunmuş ve katsayıların 0,47 ile 0,84 arasında değiştiği görülmüştür (Şekil 1). Sonuç olarak, AFA ile belirlenen tek faktörlü model, ikinci veri seti ile yapılan DFA sonucunda doğrulanmıştır.

Şekil 1. Doğrulayıcı Faktör Analizi

3.2.Uyum Geçerliğine İlişkin Bulgular

İş Bulma Kaygısı Ölçeğinin uyum geçerliğini (convergent validity) sınamak için, “Yaşam Doyumu Ölçeği” (Dağlı ve Baysal, 2016) ve “Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçekleri” (Öner ve Le Compte, 1983), ikinci araştırma grubundaki üniversite öğrencilerine ($N = 862$) uygulanmış ve ölçekler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. İş bulamama kaygısının beklenildiği gibi yaşam doyumu ile negatif yönde ve orta düzeyde ($r = -0,24, p < 0,01$), durumluk ($r = 0,17, p < 0,01$) ve sürekli kaygı ($r = 0,25, p < 0,01$) ile pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı ilişkilere sahip olduğu bulunmuştur.

3.3.Güvenirliliğe İlişkin Bulgular

Ölçeğin güvenirliliği, Cronbach alfa katsayısı (α) ile hesaplanmıştır. Buna göre, ilk örneklem grubu için iç tutarlılık katsayısı 0,85, ikinci örneklem grubu için iç tutarlılık katsayısı ise 0,88 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlar, ölçeğin üniversite öğrencilerinin iş bulma kaygısını ölçme konusunda yüksek güvenirliliğe sahip olduğunu göstermektedir.

4.Sonuç, Tartışma ve Öneriler

İşsizliğin küresel bir problem haline dönüşmesi, iş bulmaya dair endişelerin artmasına yol açmaktadır (Özçelik-Kaynak ve Öztuna, 2020). Özellikle üniversite çağındaki bireyler, mezuniyet sonrası niteliklerine uygun bir işe yerleşip yerleşemeyeceklerine dair kaygıları daha yoğun hisseden bir grup olarak değerlendirilebilir (Özçelik-Kaynak ve Öztuna, 2020; Korkmazer, 2020; Okutan ve Akbaş, 2019; Surat ve Ceran, 2020). Bu bağlamda öğrencilerin yaşadıkları bu kaygıyı ele almak, onların psikolojik, sosyal ve toplumsal açıdan gelişimlerinin önündeki engellerin aşılmasında önemli bir adım olacaktır. Bu kapsamda mevcut çalışma, üniversite öğrencilerinin iş bulmaya dair kaygılarını ölçen geçerliği ve güvenirliliği

sınanmış bir ölçme aracı geliştirmeyi hedeflemiştir. Samsun ilinde eğitimlerine devam eden üniversite öğrencileri üzerinde geliştirilen bu ölçeğin yapı geçerliği için (açımlayıcı ve doğrulayıcı) iki farklı örneklem grubundan veri toplanmıştır. İlk örneklem grubu üzerinde açımlayıcı faktör analizi yapılmış ve analiz sonucunda toplam varyansın %45'ini açıklayan, 10 maddelik bir ölçek elde edilmiştir. İkinci örneklem grubu üzerinde yapılan doğrulayıcı faktör analizleri sonucunda ise 10 maddelik ölçeğin uyum değerlerinin iyi düzeyde çıktığı ($\chi^2 / sd = 3,55$, CFI = 0,97, GFI = 0,97, RMSEA = 0,05, SRMR = 0,03) ve faktör yapısının doğrulandığı görülmüştür. Ölçeğin güvenirliliği ise her iki örneklem grubunda yüksek düzeyde ($\alpha > 0,80$) çıkmıştır.

Geliştirilen ölçeğin uyum geçerliği kapsamında Yaşam Doyumu Ölçeği ve Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçekleri kullanılmış ve iş bulma kaygısının yaşam doyumu ile 0,01 anlamlılık düzeyinde negatif korelasyon; durumluk ve sürekli kaygı ile pozitif korelasyon gösterdiği bulunmuştur. İş bulma kaygısının durumluk bir kaygı olarak değerlendirildiği ancak sürekli kaygı tarafından tetiklenebileceği belirtilmektedir (Knowles ve Olatunji, 2020). Yapılan çalışmalar iş bulma stresi yaşayan (Bıkmaz ve Akça-Yağan, 2020) ve iş bulmaya dair ümidi düşük olan (Dursun ve Aytaç, 2009) bireylerin durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca bu çalışmalarda, iş bulma kaygısı değerlendirilirken durumluk ve sürekli kaygı ölçeklerinden alınan puanlarının kullanıldığı ve puanların yüksek olması halinde iş bulma kaygısının yüksek olduğu belirtilmektedir (Bıkmaz ve Akça-Yağan, 2020; Dursun ve Aytaç, 2009; Tekin Tayfun ve Korkmaz, 2016). Bu açıdan geliştirilen ölçeğin hem durumluk hem de sürekli kaygı ile pozitif yönde bir ilişki göstermesi anlamlı bir sonuç olarak değerlendirilmiştir. Bununla birlikte, iş bulmaya dair kaygı, bireylerin olumsuz duygu ve düşüncelerinde ve depresyon belirtilerinde artışa, sosyal ilişkilerde azalmaya (Cho ve Jang, 2010), yalnızlık duygularında artışa (Morrish ve Medina-Lara, 2021) ve böylece yaşamdan doyum elde edememelerine yol açmaktadır (Von Scheve vd., 2017). Öznel iyi oluşun bilişsel yönünü vurgulayan yaşam doyumu, bireylerin yaşamlarına ilişkin genel değerlendirmelerini içermekte (Diener, 1994) ve bu değerlendirme sürecinde uzun süreli devam eden bir stres kaynağının varlığı, yaşam doyumu azaltan önemli etmenlerden biri olarak ifade edilmektedir (Burger ve Samuel, 2017). Bu bağlamda iş bulma kaygısı yaşam doyumunu olumsuz yönde etki eden bir faktör olarak değerlendirilebilir ve iki değişken arasındaki negatif ilişkinin beklenen yönde çıktığı söylenebilir.

Alan yazında üniversite öğrencilerinin iş bulmaya dair kaygılarını ortaya çıkarmak için geliştirilen ölçekler bulunmakla birlikte, bu ölçeklerin çoğunlukla spesifik bir gruba (örneğin iktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencileri, spor bilimleri fakültesi öğrencileri gibi) yönelik olduğu görülmektedir (Aslan ve Uğraş, 2022; Demir, 2016; Tekin-Tayfun ve Korkmaz, 2016). Ayrıca bu ölçeklerin örneklem büyüklüğü olarak yetersiz bir katılımcı grubu üzerinde geliştirildiği ve geçerlik ve güvenirlilik çalışmalarında önemli eksikliklerin olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte mevcut çalışmadaki İş Bulma Kaygısı Ölçeğinin geçerliği ve güvenirliliği geniş bir örneklem grubu üzerinde kanıtlanmış olup belirli bir bölümden ziyade üniversitede okuyan lisans öğrencilerini kapsamaktadır. Bu bağlamda, araştırmacıların, yeterli psikometrik özelliklere sahip olan bu ölçeği, öğrencilerin iş bulmaya dair algılarını belirlemede kullanabilecekleri düşünülmektedir. Üniversite döneminde iş bulmaya yönelik algıların olumsuz olması, öğrencilerin derslerine karşı ilgilerini kaybetmelerine, okula bağlılıklarında düşüş yaşamalarına, mutsuzlukla birlikte geleceğe karşı umutsuzluk duygularında artışa yol açmaktadır (Demirci, 2020; Özçelik-Kaynak ve Öztuna, 2020). Buna karşın üniversiteden sonra işe geçiş sürecinin başarılı bir şekilde gerçekleşeceğine dair inancı olan öğrencilerin, aldıkları eğitime uygun bir işe yerleşmeleri, eksik istihdamı ve işsizliği daha az deneyimlemeleri ve bu durumun sürdürülebilir bir kariyer gelişiminin desteklenmesinde önemli bir işlevi olduğunun altı çizilmektedir (Masdonati vd., 2022).

4.1.Sınırlılık ve Öneriler

Mevcut çalışmanın bulgularının yorumlanmasında bazı sınırlılıklar dikkate alınmalıdır. Öncelikle veri toplama sürecinde Samsun ilindeki üniversitelerin çeşitli fakültelerinde (Eğitim, fen-edebiyat, ziraat vb.) öğrenim gören öğrencilere ulaşılmaya çalışılmış fakat örneklem, fakültelere göre homojen bir dağılım

gösterememiştir. Homojen bir dağılımın sergilenmemesi öğrencilerin okudukları bölüme göre iş bulma kaygılarının nasıl farklılaştığını ortaya koyan karşılaştırmalı analizlerin (ANOVA gibi) yapılamamasına neden olmuştur. Benzer şekilde iş bulma kaygısının sınıf düzeyleri açısından incelenebilmesi amacıyla, çeşitli sınıf düzeylerinde veri toplanmış fakat örneklemin sınıflar açısından dağılım yoğunluğu 3. sınıf ve 4. sınıf lehine olmuştur. Daha alt sınıflardaki öğrencilerin henüz eğitim hayatlarının başında olmaları ve iş bulmaya yönelik bir kaygıyı yoğun bir şekilde hissetmemeleri gibi nedenlerden dolayı çalışmaya katılım noktasında gönüllülük sergilemedikleri ve bu bağlamda verilerin sınıf düzeyi açısından homojen dağılım sergileyemediği görülmüştür. Bu nedenle araştırmacılar çalışmalarda öğrencilerin okudukları bölüme ve sınıf düzeylerine göre iş bulma kaygılarını değerlendirirken, katılımcı sayılarına dikkate ederek karşılaştırmalı analizler yapabilirler. Ayrıca mevcut çalışmada örnekleme yöntemi olarak uygun örnekleme kullanılmıştır. Uygun örnekleme yöntemi, zaman ve maliyet noktasında sınırlılığı olan araştırmacılar için hızlı ve kolay bir şekilde veri toplama sürecinin tamamlanmasına olanak sağlasa da temsil gücü açısından dezavantajlı bir konuma sahip olduğu bilinmektedir. Buna karşın örnekleme seçilme şansının eşit olduğu olasılıklı örnekleme yöntemlerinde (basit rastgele, sistematik ve tabakalı örnekleme gibi), evrene genellenebilirlik ve temsil gücü daha yüksek olmaktadır (Adler ve Clarck, 2011: 125-126). Araştırmacılar çalışmalarda, çeşitli fakültelerde öğrenimine devam eden öğrenci sayılarına göre tabakalar oluşturabilir ve örnekleme bu tabakalardaki oranlara göre seçerek, tabakalı küme örnekleme yöntemi uygulayabilirler.

Mevcut araştırmanın sınırlılıklarına rağmen, üniversite öğrencilerinin iş bulmaya yönelik kaygılarını ortaya çıkarmak amacıyla geliştirilen bu ölçeğin, hedef grubun gerek eğitim-öğretim sürecinde gerekse mezuniyet sonrasında ihtiyaçlarını daha iyi belirlemelerine yardımcı olacağı düşünülmektedir. Öğrenciler bilgi, beceri, deneyim gibi işe yerleşmede etkili olan donanımların rolüne ilişkin farkındalık kazanarak, işsizlik gibi yaşamı önemli ölçüde etkileyecek bir probleme karşı gerekli önlemleri erkenden alabilirler. Ayrıca iş bulma kaygısı ölçeğinden alınan puanlar bazında değerlendirildiğinde, kaygı düzeyi yüksek öğrenciler tespit edilerek, öğrencilerin iş bulma öz yeterliliklerini ve iş arama becerilerini geliştirmeye yönelik psikoeğitim programları düzenlenebilir ve böylece öğrencilerin kariyer gelişimleri destekleyen çeşitli müdahale çalışmaları yürütülebilir. Ayrıca iş bulamayacaklarına yönelik yüksek düzeyde kaygıya sahip olan öğrencilerle yaşadıkları bu süreci derinlemesine incelemek adına odak grup görüşmelerinden yararlanılabilir. Bu kapsamda araştırmacılar, öncelikle iş bulma kaygısının öğrenciler arasındaki durumunu tespit etmek amacıyla nicel bir araştırma süreci yürütebilir, daha sonra nicel verilerden yola çıkarak belirli bir grup üzerinde durumu daha ayrıntılı ele almak ve genellenebilirliği arttırmak amacıyla nitel görüşmeler yaparak açılımcı karma desenin (Cresweell ve Plano Clarck, 2018) prosedürlerini uygulayabilirler. Ayrıca üniversite öğrencileriyle yapılacak deneysel çalışmalarda, "İş Bulma Kaygısı Ölçeği" deney öncesi ve sonrası testlerde kullanılabilir ve böylece iş bulma kaygısını azaltmada kullanılacak müdahale yöntemlerinin etkili olup olmadığı kolaylıkla test edilebilir. Bunun yanı sıra öğrencilerin iş bulamama kaygılarının altında yatan faktörlerin neler olduğunun belirlenmesinin (örneğin ekonomik sınırlılıklar, toplumsal faktörler, ülkenin ekonomik şartları vb.), sosyal ve toplumsal açıdan birçok önemli çıktısı bulunmaktadır. Bu çıktılar doğrultusunda üniversiteler gelecek vizyonlarını belirlerken, öğrencilerin iş bulmaya dair kaygılarını da göz önüne alarak kapsayıcı ve nitelikli bir eğitim-öğretim süreci planlayabilirler.

Etik Beyanı

Bu makale için Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği kurulundan 022-805 numaralı karar ile gerekli etik izinler alınmıştır.

Yazar Katkıları

Bu çalışma için yazarlar katkıları olduğunu beyan etmişler ve yayın için onaylamışlardır.

Çıkar Çatışması Beyanı

Araştırmacıların mevcut araştırma için herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynaklar

- Adler, E. S., & Clark, R. (2011). *An invitation to social research: How it's done*. Boston: Cengage Learning.
- Aslan, M., & Uğraş, S. (2021). Validity and reliability study of the sports sciences Students'job Finding Anxiety Scale. *Culture*, 6(13), 1143-1170. DOI: 10.35826/ijoec.366
- Belle, M. A., Antwi, C. O., Ntim, S. Y., Affum-Osei, E., & Ren, J. (2022). Am I gonna get a job? Graduating students' psychological capital, coping styles, and employment anxiety. *Journal of Career Development*, 49(5), 1122-1136.
- Bıkmaz, Z. ve Akça-Yağan, N. (2020). Üniversite son sınıf öğrencilerinin iş bulma kaygısı ve belirsizliğe tahammülsüzlük düzeylerinin incelenmesi. *Pearson Journal of Social Sciences & Humanities*, 5(8), 169-181. DOI: 10.46872/pj.161
- Brown, T.A. (2015). *Confirmatory factor analysis for applied research* (2 Ed.), New York: Guilford Publications.
- Burger, K., & Samuel, R. (2017). The role of perceived stress and self-efficacy in young people's life satisfaction: a longitudinal study. *Journal of Youth and Adolescence*, 46(1), 78-90.
- Carpenter, S. (2018). Ten steps in scale development and reporting: A guide for researchers. *Communication Methods and Measures*, 12(1), 25-44.
- Cho, G.-P., & Jang, E.-Y. (2010). The effect of job-seeking anxiety on university student's depression and interpersonal relationship. *Journal of School Psychology and Learning Consultation*, 2(1), 17-33.
- Coenjaerts, C., Ernst C., Fortuny, M., Rei, D., & Pilgrim, M. (2009). Youth Unemployment. In: OECD, Promoting Pro-Poor Growth: Employment. OECD, Paris. Erişim Adresi: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.648.6373&rep=rep1&type=pdf#page=120>.
- Comrey, A. L., Backer, T. E., & Glaser, E. M. (1973). *A sourcebook for mental health measures*. Northridge: Human Interaction Research Inst.
- Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). *A first course in factor analysis*. New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (4 ed.). London: Pearson Education.
- Creswell, J.W., & Plano Clarck, V. C. (2018). *Karma yöntem araştırmaları tasarımı ve yürütülmesi* (Y. Dede, S. B. Demir, Çev. Ed.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Dağlı, A. ve Baysal, N. (2016). Yaşam doyumu ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: geçerlik ve güvenirlilik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59). DOI: 10.17755/esosder.263229
- Demir, B. (2016). *Yapısal eşitlik modeli ile öğrencilerin iş bulma kaygılarına yönelik ölçek geliştirme: cumhuriyet üniversitesi İİBF'de bir uygulama*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Cumhuriyet Üniversitesi.
- Demirci, M. A. (2020). *Üniversite Öğrencilerinin İş Bulma Kaygısının Okula Bağlılığa Etkisi* [Tam Metin Bildiri]. 2. Uluslararası İktisat, İşletme ve Sosyal Bilimler Kongresi. Econdor 2020.
- DeVellis, R. F. (2014). *Ölçek geliştirme kuram ve uygulamalar* (T. Totan, Çev. Ed.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Diener, E. (1994). Assessing subjective well-being: Progress and opportunities. *Social Indicators Research*, 31, 103-157.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49 (1), 71-75. DOI: 10.1207/s15327752jpa4901_13

- Dietrich, H. (2013). Youth unemployment in the period 2001–2010 and the European crisis–looking at the empirical evidence. *Transfer: European Review of Labour and Research*, 19(3), 305-324. DOI: 10.1177/1024258913495147
- Dursun, S. ve Aytaç, S. (2009). Üniversite öğrencileri arasında işsizlik kaygısı. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28(1), 71-84. Erişim Adresi: <http://uu245-211.uludag.edu.tr/handle/11452/17942>.
- Elwood, L. S., Wolitzky-Taylor, K., & Olatunji, B. O. (2012). Measurement of anxious traits: a contemporary review and synthesis. *Anxiety, Stress & Coping*, 25(6), 647-666. DOI: 10.1080/10615806.2011.582949
- Ersoy-Kart, M., & Erdost, H. E. (2008). Unemployment worries among Turkish university students. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 36(2), 275-288. DOI: 10.2224/sbp.2008.36.2.275
- Fraenkel, J.R., Wallen, N.E., & Hyun, H.H. (2011). *How to design and evaluate research in education* (8 Ed.). New York: McGraw-hill.
- Field, A. (2018). *Discovering statistics using IBM spss statistics*. (5 ed). United Kingdom: Sage.
- Görlich, D., Stepanok, I., & Al-Hussami, F. (2013). *Youth Unemployment in Europe and The World: Causes, Consequences and Solutions*. Kiel Policy Brief, No. 59, Kiel Institute for the World Economy (IfW), Kiel.
- Güney, K. ve Cin, M. F. (2020). Avrupa birliği ve türkiye’de genç işsizliğin belirleyicileri: panel veri analizi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 232-252. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/jiss/issue/54441/603308>.
- Habibi, N. (2017). Higher education policies and overeducation in Turkey. *European Journal of Higher Education*, 7(4), 440-449. DOI: 10.1080/21568235.2017.1308832
- Hair, J.F., Babin, B.J., Anderson, R.E., & Black, W.C. (2018). *Multivariate data analysis* (8 ed.), Boston: Cengage Learning.
- Hu, L.T., & Bentler, P.M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55.
- Hwang, Y. (2017). What is the cause of graduates unemployment? Focus on individual concerns and perspectives. *Journal of Educational Issues*, 3(2), 1-10. DOI: 10.5296/jei.v3i2.11378
- International Labor Organization (2021). Global Call to Action for a Human-Centred Recovery from the Covid-19 Crisis That is Inclusive, Sustainable and Resilient. Erişim Adresi: https://www.ilo.org/ilc/ILCSessions/109/reports/texts-adopted/WCMS_806092.
- Johanson, G. A., & Brooks, G. P. (2010). Initial scale development: sample size for pilot studies. *Educational and Psychological Measurement*, 70(3), 394-400. DOI: 10.1177/0013164409355692
- Karagöz, Y. (2016). *SPSS ve AMOS 23 uygulamalı istatistiksel analizler* (1. Basım). Ankara: Nobel Yayınları.
- Kıncır, B. (2017). Eğitimli genç işsizliği üzerinden işsizlik kaygısına bir bakış. *Çalışma ve Toplum*, 54(3), 1369-1396. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/691300>.
- Kim, S. R., & Lee, S. M. (2018). Resilient college students in school-to-work transition. *International Journal of Stress Management*, 25(2), 195-207.
- Kline, R. B. (2019). *Yapısal eşitlik modellemesinin ilkeleri ve uygulaması* (S. Şen, Çev. Ed.). Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Korkmazer, F. (2020). Üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı algılarının incelenmesi. *Business Economics and Management Research Journal*, 3(2), 141-152. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/bemarej/issue/58484/828409>.
- Knowles, K. A., & Olatunji, B. O. (2020). Specificity of trait anxiety in anxiety and depression: Meta-analysis of the State-Trait Anxiety Inventory. *Clinical Psychology Review*, 82, 1-20. DOI: 10.1016/j.cpr.2020.101928
- Morrish, N., & Medina-Lara, A. (2021). Does unemployment lead to greater levels of loneliness? A systematic review. *Social Science & Medicine*, 287, 114339. DOI: 10.1016/j.socscimed.2021.114339
- Masdonati, J., Massoudi, K., Blustein, D. L., & Duffy, R. D. (2022). Moving toward decent work: Application of the psychology of working theory to the school-to-work transition. *Journal of Career Development*, 49(1), 41-59. DOI: 10.1177/0894845321991681
- Organisation for Economic Co-Operation and Development (2022, Kasım). Ekonomik Outlook Note - Türkiye. <https://www.oecd.org/economy/turkiye-economic-snapshot/>
- Okutan, E. ve Akbaş, M. G. (2019). 15-24 yaş arası öğrencilerin kariyer kaygılarını incelemeye yönelik literatür araştırması. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 33-41. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1021156>.
- Öner, N., & Le Compte, A. (1983). *Durumluk ve Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Özçelik-Kaynak, K. ve Öztuna, B. (2020). Üniversite öğrencilerinde işsizliğe yönelik işsizlik kaygısı ve umutsuzluk: Dokuz eylül üniversitesi sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencileri üzerine bir araştırma. *Journal of Yaşar University*, 15(60), 953-970. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1120256>.
- Ryan, P. (2001). The school-to-work transition: A cross-national perspective. *Journal of Economic Literature*, 39(1), 34-92. DOI: 10.1257/jel.39.1.34
- Shin, J. Y. (2019). "Will I find a job when I graduate?": Employment anxiety, self-compassion, and life satisfaction among South Korean college students. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 19(2), 239-256. DOI: 10.1007/s10775-018-9378-1
- Spielberger, C. D. (1966). Theory and research on anxiety. *Anxiety and Behavior*, 1(3), 413-428. Erişim Adresi: <https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=45pGBQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA3&dq>.
- Surat, A. ve Ceran, D. (2020). Üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı. *ISPEC International Journal of Social Sciences & Humanities*, 4(3), 145-166. DOI: 10.46291/ISPECIJSSSHvol4iss3pp145-166
- Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş: Temel ilkeler ve Lisrel uygulamaları*. İstanbul: Ekinoks Yayınları.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2015). *Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı* (6. Basım), (M. Baloğlu, Çev. Ed.). Ankara: Nobel Akademi.
- Tekin-Tayfun, A. N. ve Korkmaz, A. (2016). Üniversite öğrencilerinde işsizlik kaygısı: Süleyman demirel üniversitesi öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(17), 534-558. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/makusobed/issue/45268/567048>.
- Thompson, M. N., Nitzarim, R. S., Her, P., & Dahling, J. J. (2013). A grounded theory exploration of undergraduate experiences of vicarious unemployment. *Journal of Counseling Psychology*, 60(3), 421-431. DOI: 10.1037/a0033075

- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2022, Nisan). İstihdam, İşsizlik ve Ücret. Erişim Adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=istihdam-issizlik-ve-ucret-108&dil=1>.
- Von Scheve, C., Esche, F., & Schupp, J. (2017). The emotional timeline of unemployment: Anticipation, reaction, and adaptation. *Journal of Happiness Studies*, 18(4), 1231-1254.
- Yasar, O. M., & Turgut, M. (2020). Unemployment anxiety of last year college students. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 15(1), 56-64. DOI: 10.18844/cjes.v15i1.4588
- Yoon, M. S., & Lee, H. S. (2012). The relationship between depression, job preparing stress and suicidal ideation among college students: Moderating effect of problem drinking. *Korean Journal of Youth Studies*, 19(3), 109-137.
- Yorulmaz, M. (2019). Anxiety of future and finding a job of bachelor's degree students. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(16), 196-207. DOI: 10.33692/avrasyad.543743
- Worthington, R. L., & Whittaker, T. A. (2006). Scale development research: A content analysis and recommendations for best practices. *The Counseling Psychologist*, 34(6), 806-838.